Melléklet a Szabad Szó 44. számához. Budapest, 1907. 21. Octob. (Nov. 3.)

VOINȚA POPORULUI

foaiă septemânală luptătoară pentru drepturile agricultorilor, muncitorilor, meseriaşilor, cubicaşilor, şi ale gazdelor mici.

Numerul telefonului 59—21. Numerul telefonului 59—21.

Cei interesanți pentru abonarea foaei, caute la „Tribuna“ acestei foi.

Primredactor: MEZŐFI VILMOS deputat dietal.

Redacția şi administrația: VII. KERÜLET, ISTVÁN-UT 67. SZÁM. Tot feluri de scrisori, bani şi altele sunt de a se trimite pe adressa „Szabad Szó“, VII., István-ut 67. sz.

Fraților!

In numĕrul trecut V'am dat de scire, că Voința Poporului de acuma înainte sĕ poate abona şi prin anii, şi nu numai membrii Alianței o pot căpăta. Prețul abonamentului am stabilit *pe un an intreg în 1 coroană* aducênd astfel pentru frații nostri Români jertfa cea mai mare. Credem, că nu înzădar, şi că în fine doară şi Românii se vor trezii adunându-se sub steagul nostru şi întărindu-ne astfel în lupta noastră, ce purtăm pentru binele poporului.

Voința Poporului trebue să citească fie-care rate adeverat. Din Voința Poporului poți învăța învățăturile noastre, capeți stiri din toată lumea. Şi prețul abonamentul e de ris de mic. *Una coroană pe un an întreg.*

Spre abonare e destul, dacă ne scrieți numai o carte. Să nu coastă însă şi spesele de poştă prea mult, ar fi bine, dacă toți aceia, cari într'un sat vreau să aboneze foaia noastră, primesc foile pe o adressă şi apoi acolo impart între abonenți. Modul aceste de abonare nu e necunoscut înaintea fraților Români, căci şi de demult aşa era. Credem, că toți aceia, cari în trecut au abonat foaia noastră pe lăngă un preț mai mare, nu vor întarzia nici un moment, ca să între în şirul abonenților nostri.

Pe lăngă aceea însă, că astfel prin adunarea abonenților lățiți ideea noastră măreață, nu-i ertat sa încete nici munca alcătuirei grupelor. Arma noastră cea mai puternică, prin care deja şi acum putem ajunge rezultat destul de frumos, e: Alianța țărească pentru apărarea lucrătorilor. In Alianța aceasta suntem uniți, suntem organizați mai bine. Nu-i ertat dară să Vĕ uitați, că scopul cel din urmă e: să ne unim cu toții în Alianța țărească pentru apărarea lucrătorilor. In alcătuirea grupelor centrul cu bucuriă Vĕ stă la orinduială, numai să ne scrieți o carte.

Datorință voastră dară — fraților e acum, să lățiț în cerc cît să poate de mare foaia noastră: Voința Poporului şi apoi să alcătuiți în fie-care sat grupa locală al Alianței. V'am dat ocaziune, ca cu uşorința cea mai mare să puteți corespunde datorințelor voastre. Am adus jertfă şi nu cerem, nu pretindem alt-ceva, decît însuflețire pentru ideea măreață, lucru uşor pentru binele vostru. Cine nu vrea reul seu, ci vrea să uşoreze starea sa amară, va păşi în şirul luptaşilor nostri.

Voința Poporului să nu lipsească din casa nici unui Român.

Ce voesc socialdemocrații?

PROGRAM

de MEZŐFI VILMOS.

Poporul trăesce in intunecime.

Fuga după pîne cuprinde vremea omului. Copii nu-i poate trimete la şcoală, pentru-că trebue să-i folosască la lucru pentru traiu.

Statul are bani pe tunuri nouĕ, pe praf de puşcă făr de fum, dar şcoli nu zidesce. Aşa cresce poporul şi cade jertfă mişeilor. Pentru-că azi în vremea noastră, in lupta pentru traiu arma cea mai puternică este: sciința. Cine n'are sciința. De dimineața pănă sara lucră muncă grea. Când are aşa dară vreme să invete? Parcă sĕ vane, că cei mari şi puternici anume fac aşa, ca poporul să intre lumină între popor, căci sciu, că atunci nu-şi pot face mai departe mişeliile.

Ce-i causa?

Sunt mai multe pricini. Pricina cea dintâiu şi cea mai de frunte este modul, cum îşi câştigă oamenii pita. Modul acela, care-l constringe pe om, ca să poarte luptă contra fratelui sĕu. Oamenii sĕ luptă intre sine. Fiecare vrea să-l biruiască pe celalalat. Jubirea deaproapelui! Vorbe goale! Fiecare om sĕ uită la aceea să scoată bucătura cea mai bună din gura celulalalt.

Şi cine-i mai mişel, acela invinge. Cine scie dobori o mie de oameni, cine trage pe sfoară o sută: acela o duce mai bine. Ce-i bun şi nobil: piere. Numai aşa te fericesci în lumea asta, dacă

dobori pe frații tei. Și sute de oameni pier în lupta asta pentru traiu. Fiecare om vrea să fie avut și de sĕlăcie fiecare sĕ teme. Și cine are mult, acela vrea și mai mult. Crede, că numai așa-i mântuit de nĕcazurile vieței, dacă adună bani mulți.

Unul are mult, altul nimic.

Acesta-i sĕmnul lumei de astăzî. Unul sĕ laudă cu milioane, șade in palate mari, îsi ține drăguță, sĕ scaldă în vin, muerea și-o imbracă în catifen și in mătasă, cu aur și cu diamanturi, iar altul n'are colibă, unde să sĕ culce, muerea, copii umblă in sdrențe, pentru-că n'are atâția bani, ca să le poată cumpăra haine. Unul, cât trăesce, nu lucră nimic folositor și totuși trăesce fără gânduri, pănăcând altul in viața lui întreagă nu face alta, decât sapă pămêntul, sfredelesce, lucră, tea, bate cu ciocamul, sudoarea curge de pe fruntea lui și totuși gânduri negre il apasă.

In casa unuia zac milioane, are domenii mari, iar altul mulțămesce lui Dumnezen, dacă are venit de 2—3 sute de zloți, sau dacă despre o holdă, doauĕ poate zice, că-s scrise pe numele lui.

Așadară averea neproporționată pricinuesce mai întâiu nevoia materială. Noi socialdemocrații vrem să gătăm cu asta și să facem o lume, in care fie-care om să aibă atâta, ca să poată trăi el și-cu familia sa, din munca sa grea. Vrem o lume, în care numai aceia sĕ poată trăi, cari lucră, iar trântorii nelucrători să piară. Și să nu fie drept spre nelucrare aceea, că cineva-i print, conte sau baron. Noi cunoascem numai un merit: lucrul. Cine lucră, acela să poată trăi. Sĕ zice, că lumea de azi nu sĕ poate schimba, pentrucă Dumnezeu a rênduit așa. Totdeauna au fost oameni avuți, totdeauna au fost oameni sĕraci și totdeauna vor fi. Noi socialdemocrați tăgăduim asta. Nu Dumnezeu a făcut lumea asta rea, ci nesce oameni cu vederea scurtă și cu inima neugră. Dumnezeu a dat omului minte, ca să facă rind în lumea asta cu întelepciune. Și dacă esistă bunul Dumnezeu: nu pot crede, că el a făcut așa lumea, ca milioane și milioane să lucre fără hazná și câți-va trântori sĕ poată trăi fără gânduri.

Nu Dumnezeu a făcut oameni bogați. Nu Dumnezeu a dat mii de holde lui Károlyi, Solymosi, Szuchovszky sau pișpecului din Nrade sau dealt undeva.

Așa zeu nu Domnul a dat, ci legile nedrepte și oamenii lacomi au făcut să fie așa. Nime nu poate zice, că de când stă lumea, tot așa a fost. Dín istorie scim, că oamenii mii și mii de ami au stat pe basa comunităței. (Asta așa sĕ ințelege, că oamenii au lucrat pămĕntul cu o putere și roadele iar așa le-au împărțit între sine.) Pămêntul a fost a tuturor și din roade fiecare om și-a căpătat partea după cât a lucrat.

Noi nu zicem, precum zic unii, că cei sĕraci după moarte vor trece în raiu, unde vor căpăta rĕsplată pentru nevoile, ce au răbdat pe pământ. Noi socialdemocrați reorganisați cinstim legea fiecărui om. De partea nostră ori cine poate crede, că în lumea cealaltă va fi rĕsplătit sau pedepsit.

Dar nime să nu ia în nume de rĕu, când zicem: Incă nime n'a venit îndĕrĕpt din cealaltă lume, ca să ne dee veste despre frumusețile raiului și despre chinurile iadului. Noi așa dară voim, ca, deja lumea asta să fie raiul acelora, cari muncesc. Omul de doauĕ ori să fie fericit: și în lumea asta și în cealaltă. Și dacă vlădicele și grofii au credință așa de mare cătră fericirea în lumea cealaltă, pentruce nu țin ei poruncile Domnului Isus Christos, care a zis, nuți adună tesauri pământesci, căci le mâncă moiul și rugina. Sau: mai ușor trece o cămilă prin urechea acului, decât un om bogat în raiu.

Dacă nici ei nu țin sfânta evanghelie, atunci să nu ceară așaceva nici dela economi, industriași mici, comercianți mici, zileri și muncitori, că luptă, ca să ajungă fericirea incă pe pămênt. Noi socialdemocrați reorganisați așadară voim să ajungem vremea, când unul nu va avea mult, iar altul nimic. Cum o ajungem asta? Va fi vorbă mai tărziu.

Este de mirat, că acela care are multă avuție plătesce porție mică, iar acela care abia are ceva, trebuie să plătească porție așa mare încât nu mai știe incotro. Și Ministrul de Finanțe a recunoscut, ca impărțirea porției nu poate rĕmâne cum a fost, până atunci, până când poporul nu va trimite in Dietă ast-fel de ablegați, cari nu vor da pace până când aceste nedreptăți nu se vor schimba in favoarea poporului apĕsat.

(Va urma.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Poporul subjugat Păcătoșii.

E deja lucru sigur, că poporul sărac e cerșitor în țara sa propriă. Din zi în zi cresce emigrărea, că aici nu poți trăi.

Cine e de vină, că poporul a devenit cerșitor, fără pe patriă, cine-i de vină, că poporul e constrins a părăsi țara acesta, pămîntul, ce între atîtea amărăciuni și chinuri până acum totuși nu l'a părăsit. Cine-i de vină, că în țări îndăpărtate, peste mare într'o lume nouă se duce poporul părăsind pămîntul, care atît de drag i-a fost.

Oare dușmani străini puternici au atăcat țara noastră nefericită? Dușmani învingetoriomor doară poporul luând pita dín gură?

Nu! Navem dușmani străini. Și dușmanii străini nici nu pot chinui poporul peste sute și sute de ani, Dușmanul străini încă cunoasce mila, sunt momente, cînd pe cuvîntul consciinței observa omul șî poporul subjugat. Alții sunt aceia, cari nu cunose nici mila.

Fieoce-care om scie deja — nici ei nu neagă, că nobilimea peste seclii a jefnit poporul sĕrac. Țăranul a apărat țara, a plătit cheltuielile resbelului. Țăranul a plătit dare, popíí — toți aceia, cari fără de muncă trăiau.

Și starea nu prea s'a mutat nici acum. După o jefuire, subjugare de 10 seclii, țăranul nici acum nu-i mai bogat, nu-i mai învățat. Munca materială și întellectuală nici nu-ți dau dreptul a lua parte în ocârmuirea țării, nu-ți dau drept egal cu ceia, cari din întêmplare s'au născut de bogăți.

După statistica oficială dintre 2 milioane 200

de mii de bărbați lucrători peste 20 de ani, — drept de votazire numai 48.111, au va să zică 2 procente. In clasa cetățenilor, cari au o avere mică, dintre 774 de mii, drept de votizare au 127 mii, va să zică 16 procente. Jar clasa bogaților cu mult mai mică dă 82 de procente. Jată democrația modernă. Ce privesce purtarea dărilor și impărțirea venitului, lucrul stă tot așa. Sudarea grea alor mîlioane de lucrători aduce bunăstare și bogăție cîtor-va mii, iar poporul emigrează. Că altă-ce nu poate face. De multe — ori am scris deja, că în tara noastră posesori cu pămînt peste 100 de holde, sunt 13,058. Și acesti 13,058 de posesori poșed jumătatea pamîntului roditor, va să zică 19 milioane de holde. Ca un cuvînt dintre 13 milioane de agriculturi 13 mii poșet jumătra pămîntului, și 11 milioane n'au nimic.

De sine s'înțelege, că acesti posesori bag în busunar venitul pămîntului. Venitul pămîntului după statistică face 5000 de milivane. Din summa aceasta uri — așa poporul lucrător capăta 5—600 milivane. Va să zica o a zece parte. In dare și alta-ce mai plătese 500 de milioane așa, că 2/3 parte a venitului, va să zică 3700 de milioane e venitul posesorilor mari.

Cine are voiă, poate face asemănare între venitul de 200—300 coroane al lucrătorilor, și între venitul lor. Dar nu stă alt-cum treaba nici în industriă, precum vom vede.

Din industriă trăesc în țara noastră 2 milioane 600,000 de oameni. Fabricanți, cari lucră cu 20 de lucrători și mai mulți, sunt 2261. Venitul industriei în anul trecut era 1367 de milioane. Din summa aceasta cade pe spese și pe material 684 de milivane, pe mașine, înnoiri și alta-ce 115 milioane. Remân dară 567, din ce acoper plată lucrătorilor. Și plata aceasta după arătarea statisticei oficială face 161 milivane.

Venitul alor 3261 de fabricanți face dară 406 de milioane din ce statul abia capăta 50—60 de milioane, căni partea cea mai mare al dărilor și aici lucrătore plătese.

Și și pe alt terenu chiar așa stau lucrurile.

Așa s'oparte la noi venitul. Și acest rînd apăra statul cu cătani, și cu tot-feluri de mijloace. Acest rînd **e cra nouă,** care eră însă nimic nu face spre îmbunătățirea stărilor.

Dar până-ce ci trăesc fără de grijă și gândese în bunăstarea lor, că starea aceasta nici odată nu se va muta, în departerea poți vede deja nisce nori. Și icicolo se aude deja și viforul; muruiala celora cari n'au destul. Și dacă conducătorii și domnii țării nu vor face nimic, viforul va erupe și atunci nu-i putere, ce să-l impiedece.

Tot-feluri.

Legătura cu Austria se tot leagă și se petecește. In săptămâna aceasta au venit la Budapesta miniștrii Austriei pentru a se înțelege cu miniștrii Ungariei în privința cheltuelilor, pe cari trebue să le purtăm împreună cu Austria și pentru alte afaceri comune. Miniștrii se fac ca și când nu s'ar putea înțelege; dar ei sunt înțeleși de mult. Dovadă și o declarație alui Kossuth și străduințele tuturor celorlalți miniștri, de a-i îndupleca pe deputați ca să primească cu privire la legătura cu Austria neschimbate toate proiectele, pe cari le vor da miniștrii înaintea camerei. Din aceste străduințe se poate înțelege, că miniștrii Ungariei s'au înțeles de mai înainte, ca să se învoiască la toate câte le vor cere miniștrii din Austria.

Demonstrarea în 10. Octombrie. La deschiderea parlamentului s'au mișcat lucrătorii țării. Partida socialdemocrată internațională, care stă sub conducerea renumiților Jakabokanyisti aranja o demonstrare aici în Budapesta prin încetarea lucrului. Demonstrarea — în interesului dreptului de alegere egal și secret nu-i voarbă așa pe din afară a succes. In Budapesta dintre lucrători n'a lucrat așa zicând nime. Incă și birtele și cafeneaele erau închise. De vorbiai însă cu lucrători, cari se țin de ei, nu arareori puteai aude respunsul: eu aș lucra, dar în frică, că me vor omori. Succesul demonstrarii zăcea mai mult în terrorul, în frică, decît în sufletire. Și așa se poate esplica, că întreaga demonstrare era așa de liniștită fără emoțiune, ce la alt caz nu puteai vede. După cum spun ei — demonstrarea era maiestoasă.

Partida nostră, partida socialdemocrată reorganizată din Ungaria, înca a demonstrat. Noi nu suntem așa de mulți în capitala țarii. Dar cu atît mai mulți în țara întreagă. Și ne putênd alt-cum, din vreo 4000 de sate, unde trăesc frații nostri, au venit epistoale pe adressa ministrului de interne contele Juliu Andrássy și ministruprezidentului Wekerle, în care frații fac atent ministrii, că a sosit tîmpul realizării dreptului de alegere.

Care demonstrare va ave efect mai mare, e ușor de ghîcit!!

Exposiția din Pécs. In 16. Octomvrie fu închisă exposiția de agricultură din Pécs. Succesul exposiției e evident. Mai mulți de un milion au cercetat exposiția, din care mult au putut învăța toți.

Școala liberă și Apponyi. Precum se scie ministrul de culte și instrucțiune publică contele Apponyi nui om prea liberal, ci unii îl țin de ultracatholic, va să zică de catholic mare. Școala liceră, carei cunducători sunt oameni moderni și cu vază mare în frunte cu profesorul de univerzitate Juliu Pikler, ținea în zilele trecute congres în orașul Pécs, Pe acest congres ar fi venít și ministrul, dar i sa dat de scire, că nu va fi primit cu bucuriă fiind el dușmanul ideilor moderne, care le propagă școala modernă. Ministrul nici n'a venit, dar a trimis un reprezentant, cine la deschiderea congresului a voit să salută adunarea. Dar salutarea nu fu prímítă, căci membrii congresului au declarat, că ei nici în cazul salutării nu vor saluta ministrul, ce apoi ar fi fost o vătămare nespus de mare. Representantul ministrului ne avênd ce sa facă s'a depărtat fără a lua parte în congres. Intêmplarea aceasta fu mult pertractată și sa continuat în nisce ostentări pe univerzitatea din Budapesta. Ori-și cam e lucru foarte

întristător pe ministrul de culte, că un congres cultural nu primesce salutarea lui.

Regele e morbos. De noue zile deja întreagă țara, dar putem zice lumea întreagă cu intereserea cea mai mare asteaptă scirile din Wienna, cari sună despre morbul regelui. Anume regele e morbus. Și deși scirile oficiale spun, că morbul nu e periculoș, taina, ce acoperă morbul regelui, irită oamenii, cari se tem de cel mai reu. Locul înalt, ce ocupă regele esplică intereserea mare. Precum sună scirile din urmă, regele az ei deja după periclu și pe calea însănătoșirei. Noi dorim, așa să fiă.

Legătură cu Austria. Ministerprezidentul în ședința din 16. Octomorie a ținut o vorbire, în care a informat deputații despre starea legăturii, adeca ce se vor cuprinde în proiectul despre legătura cu Austria. Tot în ședința aceasta ministrul de interne, contele Juliu Andrássy a așternut camerii deputaților mai multe proiecte despre asigurarea constitutiunei.

Locuințele de lucrător din comitatul Csanád. In Makó au zidit 21 de locuințe și între demonstrări mari le-au predat domnii comitatului lucrătorilor, cari vor locui în ele. Fiișpanul Návay în persoana a condus pe fie-care în casa sa laudănd bunăvoința si iubirea părintească. cu care se poartă guvernul față de lucrători. Și i-au făcut atent, ca în tot-deauna să fiă lucrători onesti și patrioți buni, căci atunci statul îi va ajuta. Ce e drept. domnii, se pricep de laudă. Mai cu seama de e voarbă chiar de ei. Dar dacă ar trebui să apără intr'adever lucrătorii seraci, atunci nu-i poți află încăiri.

CRONICĂ.

Jakabokanyisti între sine. Frații nostri cunose sfăda lui Kardos (Izrael) Jakab, — fost director la „Népszava" — cu ceialalți frați Jakabokanyisti! Din cauza âceasta Bokányi a pîrit pe Kardos, și ca actul prim al pîrii, Kardos fu azi ascultat. Kardos spre documentarea acuzării a anunțat mai mulți martori.

Fabricant tâlliar. Fabricant din Budapesta Vilhelm Knerr avu mare protecțiă la stat. căci căpata in fie-care an un ajutor de 4000 coroane și afară de aceea mașine imprumut. Fabricantul însă într'o zuia frumoasă a vîndut mașinele și fugi în America. Așa ajută statul Fabricanți mari capătă ajutor. dar despre industrieși nici nu-i vorbă.

Cioenire de tren. In gara Ferenczváros din Budapesta în zilele trecute s'întemplat o nenorocire mare. S'au ciocnit doue trenuri. Trenul acelerat care venia din Zimony a sfăramat locomotivul trenului ce stătea în gara. Doi oameni au murit. Cercetarea despre cauza nenorocirei avu rezultat și un mașinist cu numele Zimermann fu arestat.

Mișcare între țărani. Țăranii din Moldova au inceput să se agite, devenind amenintătoare. Pe una din moșiile Eforiei Sf. Spiridon din Iași, țăranii au eșit cu plugurile pe câmp, arându-l. Ei au declarat că moșia se cuvine lor, după promisiunile ce s'au făcut. Pe moșia Fântânele din jud. Bacău, țăranii au cerut să li se împartă lor fânul proprietarului, amenințând că îl vor lua cu forța.

Din Alianță.

Adresse. fie-care membru să-și țiă de datorință a trimete centrului adressa cunoscuților din alte comune. Atîta osteneală merită Alianța.

In atențiunea membrilor. La quiturea taxelor de membre am inființat o nouă ordine, anume de acumă inanite, dacă cíneva plătesce, nu va fi inșcris (cu șigil) in cartea șa „plătit", ci pentru fiecare șeptemână in locul corespundĕtor o steamplă mícă va fi pusă.

Facem atenți dară membrii grupelor, că la plătiri să nu primească dela conducerea in scrierea „plătit", ci șă pretindă, că după fiecare 10 fill. plătiți să pună in carte o steamplă.

Membrii aceia, la cari plătisile vor fi recunoscuți cu cuvîntul șigílat „plătit" nu se vor privi de membrii Alianței și n'au de a pretinde nimic.

Conducerea centrală.

—

Către conducĕtorii grupelor. Conducĕtorii au să facĕ tot posibilul, ca membrii să plătească restanțele. Datorința lor e a ține ordine și rînd in grupă. Șo unde conducerea e consciincioasă acolo nu-i restanția.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PIAȚA DIN BUDAPESTA.

I. Cereale.

Grâu, maja m. cel mai frumos	23 cor.	45 fil		
„ „ „ „ mijlociu	23 „	25 „		
„ „ „ „ mai slab	21 „	35 „		
Secara, maja m. dela	16 cor.	95 fil.	—	17.30
Orz, „ „ „	13 „	55 „	—	14.40
Cucuruz, „ „ „	12 „	35 „	—	12.45
Ovăs, „ „	15 „	85 „	—	16.40

II. Producte.

— Prețurile sunt socotite după 100 kilogr. și in bani gata —

Unsoare de Porc, dela	148 cor.	— 149 cor.
Slănină, . . . „	130 „	— 141 „
Cartofi, . . . „	— cor.	— fil. —.—
Spirt, . . . „	55.— cor.	— 56 cor.

III. Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni . . .	— — —	fileri kilogramul
Tineri	138 – 139	„ „

Bani, scrisori și tot-feluri sunt de a se adressa la
„Szabad Szó"
Budapest, VII., István-ut 67. sz.

Tipografia Ranko Milics, Budapest, IX., Tompa-utca 14.